WILLIAM DOINO JR. : REALIZAREA MAGISTRALĂ A LUI ALVIN PLANTINGA

Autor: Dragoș Manea | 7 octombrie 2021

Un articol de *William Doino Jr. pentru* *First Things*

Articol original: *Alvin Plantinga's Masterful Achievement*

Când Alvin Plantinga a fost distins în acest an cu Premiul Templeton, el s-a alăturat unei companii selecte de personalități, printre care Maica Tereza, Alexander Solzhenitsyn, Michael Novak și Rabinul Jonathan Sacks. La fel cum aceștia au avut contribuții remarcabile pentru dezvoltarea societății în diversele domenii în care au activat și în diversele credințe religioase din care proveneau, așa și Alvin Plantinga și-a adus aportul la evoluția gândirii academice. Un creștin dedicat, reprezentant al tradiției reformate olandeze, acesta a contribuit la schimbarea percepțiilor intelectuale, întărind poziția creștinismului în lumea academică.

Nu putem aprecia realizările lui Plantinga la adevărata lor valoare până ce nu luăm în considerare obstacolele pe care acesta a fost nevoit să le depășească. După cum afirma însuși Heather Templeton Dill la decernarea premiului din acest an:

> „Când Plantinga și-a început cariera la sfârșitul anilor '50, majoritatea filozofilor din mediul academic respingeau în mod categoric orice influență a religiosului. Încă de la început, Dr. Plantinga a enunțat o multitudine de argumente în favoarea existenței lui Dumnezeu, punând bazele efortului de a readuce credința religioasă în rândul preocupărilor filozofice."

Prima dintre lucrările importante ale lui Plantinga, „Dumnezeu și alte minți" (*God and Other Minds*) reexaminează argumentele clasice pro și contra existenței lui Dumnezeu și susține că a crede în Dumnezeul este un lucru cât se poate de rațional, similar credinței în existența altor minți (ale altor persoane n.tr.). Argumentele pentru existența altor minți nu pot fi demonstrate cu precizie, dar, cu toate acestea, marea majoritate le

acceptă fără nicio problemă. În mod similar, legătura personală a omului religios cu divinitatea îi legitimează credința într-o minte divină și într-un Creator, chiar dacă existența acestora nu poate fi dedusă strict din lumea seculară. Chiar dacă un astfel de argument poate părea simplist, Plantinga și-a elaborat minuțios raționamentul, generând un discurs profund, ce a reușit să întoarcă mulți sceptici spre credință.

A doua operă majoră a lui Alvin Plantinga, „Dumnezeu, libertatea și răul" (*God, Freedom and Evil*) s-a dovedit a avea un mai mare impact, având ca temă una dintre obiecțiile des întâlnite la adresa lui Dumnezeu, aceea că bunătatea sa absolută este incompatibilă cu prezența răului în lume. Plantinga a arătat că această obiecție se bazează pe contradicția – presupusă, nu demonstrată – între Dumnezeu și răul din lume. Chiar dacă este atotputernic și iubitor, Dumnezeu nu ar crea ființe libere ce ar alege mereu să facă bine, pentru că aceasta ar însemna privarea de o libertate autentică (ce include posibilitatea alegerii de a face rău). Plantinga a susținut în continuare faptul că punerea libertății omului mai presus de orice este un motiv solid pentru care Dumnezeu ar îngădui răul din lume. Cartea este într-atât de bine argumentată, încât chiar o mare parte din oamenii nereligioși, până în zilele noastre, sunt nevoiți să accepte că ea demontează această teză împotriva divinității.

În „Natura necesității" (*The Nature of Necessity*), Plantinga și-a continuat munca inovatoare, actualizând și dezvoltând faimosul „argument ontologic" al Sfântului Anselm, construind un alt raționament puternic în favoarea credinței.

E demn de remarcat că, în 1966 – cu doar un an înainte ca Plantinga să-și înceapă trilogia teistă – pe prima pagină a revistei Time apare articolul „Este Dumnezeu mort?" (*Is God Dead?*), ce urma să facă senzație în acea perioadă. Cu toate acestea, în 1980, aceeași revistă a fost nevoit să accepte că teza articolului din 1966 a fost una greșită:

> „Dumnezeul revine. Dar interesant este că această revenire nu se manifestă în rândul teologilor sau al credincioșilor de rând – care nu au acceptat niciodată ca El să fi trecut printr-o perioadă dificilă – ci mai degrabă în cercurile riguroase ale filozofilor academici, în care de multă vreme consensul general nu Îi îngăduia Atotputernicului să se exprime." Persoana pe care revista The Time o considera responsabilă pentru această schimbare de viziune este „cel mai mare protestant ortodox[1] al Americii, Alvin Plantinga."

La puțin timp după aceasta, Plantinga a început o nouă trilogie, culminând cu volumul „Credința creștină garantată" (*Warranted Christian Belief*), considerat de mulți ca fiind capodopera acestuia. În cele 500 de pagini, el nu doar apără teismul, ci combate o gamă largă de critici la adresa teologiei creștine și a Sfintei Scripturi.

Recent, Plantinga și-a îndreptat atenția spre conflictul dintre știință și religie, oferind răspunsuri în cartea „Unde se află de fapt conflictul?” (*Where the Conflict Really Lies?*). Plantinga demontează argumentele oamenilor de știință atei, punând în evidență contradicția flagrantă dintre evoluție și naturalism (ce exclude supranaturalul) și afirmând în același timp că „există o consonanță profundă între teism și demersul științific.” Cartea a primit o recenzie favorabilă în The New York Review of Books, unde Plantinga este descris ca un „teist informat din punct de vedere științific și rafinat din punct de vedere filozofic” care a adus o „contribuție considerabilă” domeniului. Această apreciere a fost cu atât mai neașteptată, dat fiind că Plantinga a publicat anterior o critică virulentă la adresa aserțiunilor anti-creștine ale filozofului Thomas Sheehan, pe care același New York Review of Books l-a apreciat pozitiv cu câțiva ani în urmă.

Apariția „noilor atei”, precum Richard Dawkins, Daniel Dennett, Sam Harris și, mai târziu, Christopher Hitchens, nu l-a intimidat nici pe departe pe Alvin Plantinga. Pe un ton ludic, el îi numește „cei patru călăreți ai Apocalipsei ateiste”, iar în ultima sa carte, „Cunoaștere și credință creștină” (*Knowledge and Christian Belief)*, prezintă fracturile de logică din argumentele aduse de ei:

> „S-ar putea spune că operele lor sunt mai mult stil decât substanță, numai că nici la capitolul stil nu excelează; stilul lor pare să fie mai puțin al unei lucrări academice serioase, cât al unei critici violente, specifică pamfletelor. Ei dau vina pe religie pentru orice, cu excepția vremii urâte și cariilor dentare… Stilul lor degajă ură, critici violente, calomnii, insulte și un dispreț fățiș; lipsesc argumentele convingătoare.”

Totuși, unele întrebări ale „noilor atei” au nevoie de răspunsuri, iar Plantinga le oferă nu numai în această carte, ci și în numeroase prelegeri și în seria de videoclipuri de pe portalul Closer to Truth. Alvin Plantinga a participat chiar și la o dezbatere cu Daniel Dennett, considerată a fi câștigată de Plantinga în mod detașat, atât în ceea ce privește conținutul, cât și prezentarea.

Fiind anunțat despre primirea cele mai recente distincții, Plantinga, acum în vârstă de 84 de ani, a reacționat cu binecunoscuta modestie:

> Sunt onorat să primesc Premiul Templeton. Domeniul filozofiei s-a transformat pe parcursul carierei mele. Dacă munca mea a jucat un rol în această transformare, nu pot decât să mă bucur. Am speranța că vestea despre acest premiu îi va încuraja pe filozofii tineri – în mod special pe cei care leagă munca lor de perspectiva creștină și teistă – să fie mai creativi, integri și curajoși.

Acest lucru s-a și întâmplat. După cum spunea fostul student al lui Plantinga, Kelly James: „În anii 1950, nici măcar o lucrare publicată a vreunui filozof consacrat nu susținea credința religioasă; în schimb, până în anii 90’, au apărut sute de cărți și articole, de la Yale la UCLA și de la Oxford la Heidelberg, susținând și dezvoltând dimensiunea spirituală. Diferența dintre 1950 și 1990 este, practic, Alvin Plantinga.”

Ca părinte al unei asemenea renașteri globale a filozofiei creștine, Alvin Plantinga va rămâne în conștiința multor generații ca o figură demnă de admirație.

NOTE

1. Ortodoxia protestantă este un curent în cadrul religiilor protestante, caracterizat prin înțelegerea creștinismului ca pe un sistem de doctrine. (sursa: https://www.britannica.com/topic/Protestant-Orthodoxy). ↑

Imagine: Alvin Plantinga; Sursa: University of Notre Dame, Department of Philosophy